

*Методичні рекомендації
щодо вивчення,
узагальнення та впровадження
перспективного педагогічного досвіду*

ПЕРЕДМОВА

Нагальна потреба сьогодення – пошук шляхів і засобів активізації діяльності педагогічних працівників, які були б не лише компетентними фахівцями, а й приборниками впровадження інноваційних систем, оволодіння новітніми інноваційними технологіями, професіоналами, готовими до постійного фахового вдосконалення.

Головним показником творчої діяльності педагога є наявність педагогічних знахідок, ідей, що згодом утворюють педагогічний досвід.

"Передовий педагогічний досвід – це така навчально-виховна чи організаційно-педагогічна діяльність, в процесі якої стабільні позитивні результати у розв'язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання або інтеграції вже відомих форм, методів, прийомів, засобів." П.П.Жерносек

Перспективний педагогічний досвід визначає зміст освіти, істотно впливає на форми і методи, організаційну структуру педагогічного процесу.

Саме тому проблеми вивчення, моделювання, узагальнення і поширення перспективного педагогічного досвіду стають одними з найважливіших задач для всього педагогічного колективу.

Пропоновані рекомендації покликані допомогти організаторам методичної роботи і педагогам у створенні ППД — продукту педагогічної діяльності.

Передовий педагогічний досвід – це оптимальна діяльність педагога, що є результатом творчого пошуку, несе в собі елементи новизни, спрямована на вирішення актуальних завдань навчання і виховання, забезпечує стійку ефективність навчально-виховного процесу як у межах існуючих форм роботи, так і на основі їх удосконалення.

МАТЕРІАЛИ УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ РОБОТИ

1. Тема досвіду роботи.
2. Автор досвіду (група авторів). Короткі відомості про автора досвіду.
3. Тривалість функціонування досвіду: довготривалий (більше 3 років) і короткочасний (менше 3 років).
4. Обґрунтування актуальності досвіду і його значення для удосконалення навчально-виховного процесу.
5. Виділення наукової основи досвіду: які наукові теорії, положення, розробки використовує викладач для удосконалення навчально-виховного процесу.
6. Який передовий (новаторський) досвід використовував учитель і як.
7. Новизна досвіду (новий зміст, методи, форми, засоби). Рівень новизни: творчий досвід, раціоналізаторський досвід.
8. Зміст досвіду роботи (коротко): система конкретних педагогічних або управлінських дій, система засобів, форм і методів роботи. Постановка педагогічного експерименту і його результати.
9. Врахування у досвіді роботи психологічних особливостей студентів.
10. Яка результативність роботи з проблеми, як вона показана, чи наданий порівнювальний аналіз результативності роботи.
11. Наявність додатків і їх доцільність: конспекти занять, сценарії позакласних заходів, приклади контрольних завдань і дидактичних матеріалів, план роботи клубу, план роботи шкільного музею тощо.
12. Можливості і умови використання даного досвіду у масовій педагогічній практиці.

ВИДИ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

А: за об'ємом

- Вирішення важливої педагогічної проблеми в коледжі (наприклад, впровадження модульно-рейтингового навчання).
- Розв'язання важливої педагогічної проблеми педагогічними працівниками (наприклад, система організації самостійної роботи студента в умовах модульно-рейтингової системи).
- Певні форми, методи та прийоми роботи, що використовуються у коледжі.
- Форми, методи та прийоми, які використовують окремі працівники освіти

В: за рівнем творчої самостійності

- Репродуктивний (діяльність, яка не має у собі чогось нового, але спрямована на сумлінне виконання своїх професійних обов'язків, є гарним взірцем для тих педагогів, які ще не володіють педагогічною майстерністю)
- Раціоналізаторський (діяльність, яка пов'язана із творчим використанням відомих форм і методів, спрямована на підвищення ефективності педагогічної праці)
- Новаторський (діяльність, яка завжди пропонує суттєві зміни у навчально-виховній роботі, має в собі елементи творчого пошуку, новизни, оригінальності. Такий педагогічний досвід особливо цінний тому, що він прокладає нові шляхи у шкільній практиці та педагогічній науці.)

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ

Даний педагогічний досвід по своїй суті новий і відрізняється від масового, сприяє вирішенню основних завдань, що стоять перед системою освіти на сучасному етапі її розвитку, актуальних проблем педагогічної теорії та практики, знаходить застосування у масовому досвіді, збагачує його і має перспективу для подальшого його поширення.

ВИСОКА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ І ОПТИМАЛЬНІСТЬ

Мають місце значні зрушення в системі роботи педагогічних кадрів, в студентів, у рівні їх вихованості, високий рівень навчально-виховного процесу, результативність досвіду вище за масові показники ефективності та якості, стабільність, стійкість результатів у змінених умовах роботи. Високі результати у роботі досягаються при найменших затратах сил учителів, студентів, батьків, матеріальних засобів школи, громадськості тощо.

НАУКОВА ОБГРУНТОВАНІСТЬ

Передовий досвід враховує закономірності процесу виховання й навчання школярів. Відступ від цих об'єктивно існуючих закономірностей веде до суб'єктивних і помилкових суджень і висновків.

МОЖЛИВІСТЬ ТВОРЧОГО НАСЛІДУВАННЯ ДОСВІДУ ІНШИМИ ПЕДАГОГАМИ

Готовність досвіду до творчого використання при наявності в ньому продуктивної педагогічної ідеї, доступність і наступність досвіду, що дозволяє розвивати й удосконалювати власну практику, теоретична і практична готовність педагогічних кадрів до творчого використання провідних ідей досвіду.

НАЯВНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ НОВИЗНИ Й ОРИГІНАЛЬНОСТІ

ЕТАПИ ВИВЧЕННЯ, УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ:

Процес освоєння ПЕРСПЕКТИВНОГО педагогічного досвіду складається з трьох, певною мірою, самостійних етапів, а саме:

- виявлення досвіду і оцінка його як ПЕРСПЕКТИВНОГО;
- вивчення, поетапне узагальнення і опис;
- поширення та впровадження.

І. ПІДГОТОВЧИЙ.

Передбачає організаційну, теоретичну і методичну підготовку.

У процесі організаційної підготовки необхідно визначити проблематику й об'єкти досвіду, спланувати його вивчення. Дані про об'єкти досвіду доцільно обліковувати за формою:

№ п/п	Орієнтовна тема та ідея досвіду	Адреса	Дані про викладача				
			Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народження	Освіта	Стаж роботи	Результати атестації

Що можна вважати ППД:

- алгоритми навчальних дій з дисципліни
- технологія заняття або елементи
- авторська програма (навальна або виховна)
- система методичних прийомів (наприклад, набір вправ для посилення хімічної підготовки студентів)
- ефективні засоби навчання
- реалізація принципів навчання (креативність, комфортність, варіативність тощо)

- ефективна система оцінки знань

Теоретична підготовка щодо вивчення досвіду передбачає:

- ознайомлення з історією питання, яке стосується даної проблеми досвіду;
- ознайомлення із сучасною інтерпретацією проблеми;
- зіставлення цих матеріалів з інформативними даними, здобутими на підставі тривалих спостережень. Це дає змогу осмислити наявний досвід, допомогти підвищити рівень майстерності викладача, зробити певні корективи досвіду. Прийоми роботи під час теоретичної підготовки: інформаційно-аналітичний, конструюючий, консультативний.

Якщо досвід потрібно лише узагальнити, методична підготовка полягає у вивченні мети, змісту, об'єму питань для вивчення форм, їх узагальнення, у доборі потрібних статистичних даних, дидактичних матеріалів, методів роботи відповідно до проблеми ПЕРСПЕКТИВНОГО педагогічного досвіду. Основні методи роботи в цьому випадку – спостереження, аналіз, узагальнення. Якщо досвід ще не сформований і його потрібно моделювати, методична підготовка набагато складніша. Основними методами роботи при цьому є конструюючий експеримент і спостереження.

Після організаційної, теоретичної, методичної підготовки на основі перспективного плану здійснюється поточне планування вивчення досвіду. У поточних планах зазначається тема і мета досвіду, об'єкт вивчення, терміни, зміст роботи щодо вивчення досвіду.

II. ВИВЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО ДОСВІДУ

У процесі вивчення досвіду роботи використовують такі методи:

- спостереження;
- бесіди з педагогічними працівниками та учнями школи, анкетування;
- відвідування й аналіз різних форм організації навчально-виховного процесу;
- усне опитування з метою визначення рівня знань, умінь, практичних навичок учнів та рівня їх вихованості;
- проведення контрольних, практичних та лабораторних робіт творчих робіт, що підтверджують ефективність досвіду;
- аналіз учнівських робіт;
- розгляд НМК викладача з дисципліни.

III. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ.

На основі зібраного матеріалу робиться висновок про суть досвіду, розкриває методи, прийоми та технологію дослідження результатів, проводить педагогічний аналіз зібраного фактичного матеріалу, розкриває причинно-наслідковий зв'язок між явищами.

Після глибокого педагогічного аналізу та оцінки зібраних фактів про досвід роботи до опису самого досвіду роботи, де розкриває змістовну суть: засоби, прийоми, фактори, умови, обґрунтувати висновки про значення досвіду, його цінність.

Письмове узагальнення досвіду може бути поданим у формі:

- довідки,
- доповіді, статті,
- методичного бюлетеня, альбому, буклету,
- плаката, розкладки, стенда, листівки,
- методичних рекомендацій, монографій, посібників.

Опис ПЕРСПЕКТИВНОГО педагогічного досвіду повинен бути літературно оформленим, науково обґрунтованим, всебічно розкривати технологію педагогічної праці та її результати.

Усне узагальнення досвіду може бути у формі:

- виступ викладача на педраді, семінарі, засіданні методоб'єднання.
- підготовка відкритого заняття з детальним самоаналізом

- підготовка творчого звіту: відкрите заняття або фрагмент, повідомлення про свій досвід, методична виставка викладача, проведення майстер-класа
- проблемний "круглий стіл" з теми досвіду або прес-конференція

IV. ПОШИРЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ

Усна форма здійснюється у формі лекцій, доповідей, що читають самі викладачі або методисти на педрадах, методичних об'єднаннях, конференціях, семінарах, педагогічних читаннях.

Друкована форма – це описання досвіду в спеціальних плакатах, буклетах, брошурах, статтях у педагогічних газетах та журналах, видання спеціальних збірників з досвіду роботи.

Наочна форма здійснюється за допомогою організації постійних, епізодичних педагогічних виставок, матеріалів з досвіду роботи, виставок-пересувок у методичних кабінетах, на методичних об'єднаннях, курсах, конференціях, викладачі; використання технічних засобів (радіо, телебачення, створення діапозитивів, діафільмів, кінофільмів, фототек, магнітофонних записів кращих занять та виховних заходів)

Досвід виробляється, формується, а не передається. Його не можна передати з одного середовища в інше без активної дії того, хто його запозичує. Потрібно усвідомити провідну ідею, зміст будь-якого досягнення передових педагогічних працівників і творчо використовувати їхні методи та прийоми, з урахуванням конкретних умов.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ППД

Структура матеріалів перспективного педагогічного досвіду:

1. Титульний лист (додаток 1).
2. Зміст досвіду (додаток 2).
3. Виписка з рішення педагогічної ради.
4. Анотація на досвід керівника (методиста, заступника директора, керівника обласного методичного об'єднання) (додаток 3)
5. Модель організаційно-педагогічної діяльності коледжу щодо поширення перспективного педагогічного досвіду (додаток 4).
6. Характеристика на автора досвіду (надається адміністрацією навчального закладу) (додаток 5).
7. Опис змісту досвіду.
8. Додатки до досвіду роботи (додатки 6,7,8,9,10,11,12,13).

Основні вимоги до змісту матеріалів перспективного педагогічного досвіду:

Структура змісту досвіду:

1. Вступ (коротке обґрунтування актуальності досвіду, оцінка сучасного стану проблем, ціль роботи над проблемою, взаємозв'язок із сучасними науковими дослідженнями, можливості педагогічного досвіду в усуненні недоліків, утруднень, протиріч масової педагогічної практики).

2. Нормативно-правова база (короткий огляд документів з проблеми).

3. Теоретична основа досвіду (короткий анотований огляд літератури).

4. Технологія досвіду містить у собі наступні компоненти:

- узагальнені схеми (моделі) реалізації педагогічних ідей у системі навчання (додаток 7);
- формулювання ведучої ідеї досвіду (короткий витяг із нормативного документа чи теорії з проблеми);
- формулювання гіпотези педагогічного дослідження (прогнозовані шляхи досягнення результату, обґрунтування цінності досвіду);
- постановка цілей і задач досвіду;
- розкриття сутності досвіду (короткий виклад інформації щодо дослідження проблеми);

- ілюстративний опис узагальнень моделі реалізації досліджуваної технології (форм, методів, прийомів).

5. Результативність досвіду:

- результати анкетування;
- експертна оцінка заняття (педагогічної діяльності в цілому), викладачами, студентами (додатки 8-14).
- результати контрольних зрізів з дисципліни;
- результати тестування студентів з метою вивчення динаміки реалізації особистісних якостей (мотиви навчальної діяльності, соціальна, пізнавальна, вольова сфера і т. і.);
- рівень сформованості основних компетенцій студентів.

Результативність діагностичної роботи з вивчення ППД оформляється у вигляді таблиць, діаграм і з коротким аналітичним коментарем.

6. Висновки (розміщуються на окремому листі).

У висновках дають оцінку результатам роботи, розкривають можливості їхнього використання, відзначають наукову новизну і соціальну цінність проблеми.

7. Рекомендації

У рекомендаціях визначають подальші шляхи роботи для більш глибокого вивчення проблеми, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження. Рекомендації повинні носити конкретний характер і бути цілком підтвержені даною роботою. За необхідністю рекомендації можуть спиратися на додаткові матеріали, що приводяться в додатках.

8. Список рекомендованої літератури з проблеми (додаток 16).

9. Вимоги до додатків.

Додатки містять матеріал, що необхідний для розкриття повноти досвіду. У додатках можуть бути включені ілюстрації, дидактичний матеріал, фотографії, описи методик, комп'ютерних програм, авторських програм варіативного компонента, індивідуальних програм для школярів з дисципліну, розроблених у процесі виконання роботи, творчі роботи студентів, а також таблиці, діаграми, що ілюструють результативність досвіду. Варто звернути увагу на обов'язкове включення системи розробок занять з визначеної теми і позакласних заходів, що є міні-моделлю, проекцією педагогічних ідей у системі навчання.

Систему розробок занять рекомендується супроводжувати методичним аналізом теми, що складається з наступних компонентів: основна ідея теми, основні змістовні лінії теми, основна мета (дидактична, розвиваюча, виховна), основні вимоги до знань і умінь, методи роботи.

Зразковий стандартний перелік додатків приводиться в додатку 2.

Структура матеріалів перспективного педагогічного досвіду

1. Титульний лист (додаток 1).
2. Зміст досвіду (додаток 2).
3. Виписка з рішення Ради міського методичного центра управління освіти (чи педради школи).
4. Анотація на досвід керівника (методиста, заступника директора, керівника шкільного методичного об'єднання) (додаток 3).
5. Модель організаційно-педагогічної діяльності установи освіти (школа, методична служба) щодо поширення перспективного педагогічного досвіду (додаток 5).
6. Характеристика на автора досвіду (надається адміністрацією навчального закладу) (додаток 6).
7. Опис змісту досвіду.
8. Додаток до досвіду роботи (додаток 2).

Основні вимоги до змісту матеріалів перспективного педагогічного досвіду:

Структура змісту досвіду:

1. Вступ (коротке обґрунтування актуальності досвіду, оцінка сучасного стану проблем, ціль роботи над проблемою, взаємозв'язок із сучасними науковими дослідженнями, можливості педагогічного досвіду в усуненні недоліків, утруднень, протиріч масової педагогічної практики).
  2. Нормативно-правова база (короткий огляд документів з проблеми).
  3. Теоретична основа досвіду (короткий анотований огляд літератури).
  4. Технологія досвіду містить у собі наступні компоненти:
    - узагальнені схеми (моделі) реалізації педагогічних, ідей у системі навчання (додаток 7);
    - формулювання ведучої ідеї досвіду (короткий витяг із нормативного документа чи теорії з проблеми);
    - формулювання гіпотези педагогічного дослідження (прогнозовані шляхи досягнення результату, обґрунтування цінності досвіду);
    - постановка цілей і задач досвіду;
    - розкриття сутності досвіду (короткий виклад інформації щодо дослідження проблеми);
    - ілюстративний опис узагальнень моделі реалізації досліджуваної технології (форм, методів, прийомів).
  5. Результативність досвіду:
    - результати анкетування;
    - експертна оцінка лекції (педагогічної діяльності в цілому) викладача педагогами, студентами (додатки 8-14);
    - результати контрольних зрізів з дисципліну;
    - результати тестування студентів з метою вивчення динаміки реалізації особистісних якостей (емоційна сфера, мотиви навчальної діяльності, соціальна сфера, пізнавальна, вольова сфера і т. і.);
    - рівень сформованості основних компетенцій студентів.
- Результативність діагностичної роботи з вивчення ППД оформляється у вигляді таблиць, діаграм і з коротким аналітичним коментарем.
6. Висновки (розміщуються на окремому листі).

У висновках дають оцінку результатам роботи, розкривають можливості їхнього використання, відзначають наукову новизну і соціальну цінність проблеми.
  7. Рекомендації

У рекомендаціях визначають подальші шляхи роботи для більш глибокого вивчення проблеми, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження. Рекомендації повинні носити конкретний характер і бути цілком підтверджені даною роботою. За необхідністю рекомендації можуть спиратися на додаткові матеріали, що приводяться в додатках.

8. Список рекомендованої літератури з проблеми (додаток 16).
9. Вимоги до додатків.

Додатки містять матеріал, що необхідний для розкриття повноти досвіду. У додатках можуть бути включені ілюстрації, дидактичний матеріал, фотографії, описи методик, комп'ютерних програм, авторських програм варіативного компонента, індивідуальних програм для школярів з дисципліну, розроблених у процесі виконання роботи, творчі роботи студентів, а також таблиці, діаграми, що ілюструють результативність досвіду. Варто звернути увагу на обов'язкове включення системи розробок лекцій в з визначеної теми і позакласних заходів, що є міні-моделлю, проекцією педагогічних ідей у системі навчання.

Систему розробок лекцій в рекомендується супроводжувати методичним аналізом теми, що складається з наступних компонентів: основна ідея теми, основні змістовні лінії теми, основна мета (дидактична, розвиваюча, виховна), основні вимоги до знань і умінь, методи роботи.

Зразковий стандартний перелік додатків приводиться в додатку 2.

Варто звернути увагу на домінування у практиці викладання репродуктивного досвіду, заснованого на удосконаленні професійної майстерності викладача. Сучасні реалії життя, інтенсивність інформаційного потоку в суспільстві вимагають інноваційних підходів до навчання. А інновації можна трансформувати тільки за допомогою педагогічних ідей, знахідок. Тому необхідно відмовитися від стихійності в узагальненні ППД і зупинитися на моделюванні, в основі якого лежить педагогічний експеримент.

Література

- Бех І. Д.** Виховання особистості: У 2-х кн. — К., 2003.
- Галузинський В. М., Євтух М. Б.** Педагогіка: Теорія та історія. — К., 1995.
- Державна національна програма “Освіта. Україна XXI століття”** // Освіта — 1993. — № 44—46.
- Гончаренко С. У.** Педагогічні дослідження. — К., 1995.
- Дичківська І.** Інноваційні педагогічні технології. — К., 2004.
- Жерносек І.** Педагогічний досвід: головні ознаки і критерії // Рідна школа. — 1999. — № 9.
- Корчак Я.** Педагогическое наследие. — М., 1991.
- Костюк Г. С.** Розвиток і виховання // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. — К., 1989.
- Максименко С. Д.** Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. — К., 1990.
- Передовий педагогічний досвід: теорія і методика** / За ред. Л. Л. Мо-мот. — К., 1990.
- Педагогіка** / За ред. М. Д. Ярмаченка. — К., 1986.
- Педагогіка: педагогические теории, системы, технологии** / Смирнов С. А., Котова И. Б., Шиянов Е. Н. и др. — М., 1999.
- Про освіту: Закон України.** — К., 1996.
- Стельмахович М. Г.** Українська родинна педагогіка. — К., 1996.
- Сухомлинский В. А.** Хрестоматия по этике / Сост. О. В. Сухомлинская. — М., 1990.
- Сявавко Є. І.** Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. — К., 1974.
- Ягупов В. В.** Педагогіка. — К., 2002.

_____ (назва ВНЗ)

**КАРТКА
ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ**

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Рік народження _____ Освіта _____ Педагогічний стаж _____

Фах _____

Посада _____

Нагороди, звання, категорія _____

Зміст досвіду

_____
_____
_____
_____
_____

Хто, коли вивчав досвід

_____
_____
_____
_____

В який формі узагальнено досвід (опис, альбом, буклет, стенд, плакат тощо)

_____

Ким схвалений досвід (постанова педради коледжу, облметодоб'єднання)

_____

Де зберігається матеріал про досвід _____

Заходи щодо впровадження досвіду (організована школа ПЕРСПЕКТИВНОГО досвіду, проведено семінар, здійснюється наставництво тощо.)

_____
_____
_____
_____

СИГНАЛЬНА КАРТКА
про впровадження перспективного педагогічного досвіду

Автор досвіду _____

Адреса досвіду _____

Тема досвіду _____

Зміст досвіду

Прізвища, ініціали працівників, які впроваджують досвід _____

Хід упровадження досвіду:

Відкриті заняття (дата, тема) _____

Семінари-практикуми:

Виступи, доповіді:

Матеріали у пресі, радіо-, телепередачі

Творчі групи, школи ППД

Наставництво

Зразок оформлення титульного листа

Назва установи, де узагальнюється досвід

Назва досвіду

Матеріали ППД
ПШБ автора
викладача (дисциплін)

Місто — рік

Зразок змісту

Зміст

I. Опис змісту досвіду

1. Вступ
2. Технологія досвіду
3. Результативність досвіду
4. Висновки
5. Список рекомендованої літератури з проблеми
  - Додаток 1. Модель реалізації педагогічних ідей у системі навчання
  - Додаток 2. Розробки занять з теми
  - Додаток 3. Розробки позакласних заходів
  - Додаток 4. Результати діагностики (таблиці, діаграми)
  - Додаток 5. Творчі роботи студентів
  - Додаток 6. Фотоколаж педагогічної діяльності викладача

II. Методична робота викладача

1. Методичні заходи щодо поширення педагогічних ідей
2. Участь в обласних, міських методичних формах роботи
3. Видавнича діяльність викладача

Структура анотації

Тема досвіду: _____

Автор досвіду: _____

Адреса досвіду: _____

(назва навчального закладу)

Досвід вивчався в _____ роках _____

(вказати ким)

Актуальність досвіду. Аргументація необхідності його вивчення і поширення відповідно до загальноосвітніх задач, освітніх потреб області (міста), країни, специфіки навчально-виховного процесу в коледжі.

Вид досвіду за характером новизни — новаторський чи раціоналізаторський. Виділити властиві тільки автору підходи щодо реалізації змісту навчання, використанню модифікаційних форм і методів, які дають високий результат.

Ведуча педагогічна ідея досвіду. Необхідно виділити головне, найбільше суттєве у досвіді, виходячи з прогнозованого результату його впровадження, а саме: які позитивні зміни в удосконаленні навчально-виховного процесу, у формуванні навчальної компетентності, вихованні, особистісному розвитку студентів очікуються.

Технологія досвіду. Цей компонент структури узагальненого матеріалу повинний розкривати характерні для педагога форми, методи, прийоми роботи, основні педагогічні чи управлінські операції, способи удосконалення того чи іншого виду діяльності.

Результативність досвіду. Розкрити вплив характерної для викладача системи організації навчальної діяльності студентів на гармонійний розвиток особистості.

Рекомендована література з проблеми досвіду.

Додатки: дидактичні матеріали, відеозаписи, комп'ютерні дискети і т.і.

***Модель організаційно-педагогічної діяльності коледжу
щодо поширення перспективного педагогічного досвіду***

1. Словесні: консультації, засідання міського, шкільного методичного об'єднання, конференції, педагогічні читання, педради, медіаметоди (радіо, телебачення), аудіоматеріали.
2. Наочні: відеоматеріали, матеріали для роботи з комп'ютером (дискети, програми), пропаганда педагогічних ідей через Інтернет, публікації в періодичній пресі, методичні, навчальні посібники, брошури, методичні рекомендації, презентації, ярмарки педагогічних ідей, методичний фестиваль, панорама творчих портретів, методичний вернісаж, педагогічні виставки.
3. Практичні: відкриті лекції, семінар-практикум, майстер-клас, опорна школа, тренінги і т. і.

Основні реквізити і план характеристики на автора досвіду

1. Назва документа.
2. Анкетні дані (прізвище, ім'я, по батькові, посада в родовому відмінку), учений ступінь (якщо є), рік народження, освіта. Дані реквізити вказуються на листі вгорі, у правій частині сторінки, у стовпчик.
3. Текст, де відзначені час роботи в даному навчальному закладі, відношення до виконання службових обов'язків, рівень професійної майстерності, авторитет у колективі.
4. Дата складання.
5. Висновки (відзначається призначення характеристики).
6. Підпис відповідальної особи і печатка організації, яка видала характеристику.

Текст викладається від третьої особи.

Додаток 6

Анкета «Заняття очима студента»

Ціль: виявити стан, а також характер взаємодії між викладачем і студентом у процесі навчальної діяльності на навчальному занятті.

Поставте проти кожного питання бал, якщо даний показник має місце:

8-9 — завжди;

6-7 — часто;

4-5 — рідко;

2-3 — іноді;

1-0 — практично відсутній.

Бали

1. Мені ясні мета моєї діяльності (що я довідаюся і чому навчуся на занятті) і програма її реалізації.
2. Я беру участь разом із групою в обговоренні задач заняття.
3. Учитель вносить зміни в план лекції відповідно до наших побажань.
4. Досліджуваний матеріал зрозумілий і доступний мені.
5. У нас кожний студент активно працює на занятті.
6. Мікроклімат на занятті сприяє творчій діяльності.
7. Викладач правильно поводить в конфліктних ситуаціях.
8. Викладач надає мені допомогу, коли я відчуваю труднощі, виявляє терпіння і доброзичливість.
10. Викладач використовує спонукає до висловлень різних точок зору.
11. Я беру участь у розробці сценаріїв, диспутів, питань для заліку, рольових ігор і тощо
12. Результати якості моїх навчальних досягнень задовольняють мене.

Анкета «Заняття очима викладача»

Ціль: виявити стиль викладача, оригінальні педагогічні знахідки викладача на заняттях.

Поставте проти кожного питання бал:

8—9 — завжди;

6—7 — часто;

4 – 5 — рідко;

2—3 — іноді;

1—0 — практично відсутнє.

Бали

1. Прагну донести до студентів ціль навчальної діяльності на уроці і програму її реалізації.
2. Практикую в аудиторії спільне вироблення мети лекції й обговорення програми її досягнення.
3. Вношу зміни в план лекції відповідно до побажань студентів, прагну врахувати їхні потреби й інтереси.
4. Досліджуваний на занятті матеріал зрозумілий і доступний студентам.
5. Виділяю на занятті головне й істотніше.
6. Надаю студентам право вибрати (запропонувати самим) завдання з урахуванням їхніх можливостей і інтересів.
7. Прагну включити в активну навчальну діяльність кожного студента.
8. Володію інформацією про те, як кожен студент засвоює навчальний матеріал.
9. Розвиваю в студентів уміння аналізувати й оцінювати результати навчальної діяльності.
10. Мікроклімат на занятті сприяє творчій діяльності, відносини між викладачем і студентами доброзичливі.
11. Об'єктивний у конфліктних ситуаціях, які складаються в аудиторії.
12. Зауважую на успіхи студентів у навчальній діяльності.
13. Роблю на уроці індивідуальну допомогу студентам у випадку виникнення в них утруднень.
14. Об'єктивний в оцінці знань.
15. Використовую на заняттях проблемні бесіди, спонукаю до висловлень різних точок зору, учу відстоювати свою думку.
16. Залучаю студентів до розробки сценаріїв диспутів, рольових ігор тощо.
17. На заняттях використовую, в основному, наступні форми роботи:
  - а) індивідуальні;
  - б) парні;
  - в) групові;
  - г) сполучення різних форм роботи.
18. Результати якості навчальних досягнень задовольняють студентів.

Кваліметрична модель аналізу педагогічної діяльності викладача

Шановний колего! Просимо Вас оцінити педагогічну діяльність викладача за перерахованими критеріями. Оцінка проводиться по п'ятибальній шкалі:

«5» — дана якість у діяльності викладача виражено найвищою мірою;

«4» — якість виражена у високому ступені;

«3» — якість виражена в середньому ступені;

«2» — якість педагогічної діяльності виражено вкрай слабо;

«0» — утрудняюся оцінити дану якість.

№ п/п	Критерії педагогічної діяльності викладача (оцінювання системи роботи)	Заняття		
		№1	№2	№3
		бал	бал	бал
Блок № 1. Структура				
1.1	Відповідність типу і структури навчального заняття змісту теми (лекція, семінар, лабораторно-практичне заняття т.д.)			
1.2	Дидактична обґрунтованість виділених структурних компонентів заняття: установчо-мотиваційного, проєкційно-діяльнісного, рефлексивно-оцінного			
Блок № 2. Зміст заняття				
2.1	Науковість, доступність, новизна і доказовість знань			
2.2	Наявність у змісті висновків, робота з науковими поняттями і закономірностями			
2.3	Включення в зміст занять фактів, прикладів, зведень, що стимулюють пізнавальні інтереси студентів			
2.4	Реалізація внутрідисциплінарних, міждисциплінарних зв'язків			
2.5	Формування системних знань на основі чіткого визначень місця заняття, теми в ряді інших			
Блок №3. Технологічне забезпечення заняття				
3.1	Використання сучасних педагогічних технологій на різній основі (концептуальної, випереджальної, ситуативної, діалогової, особистісно орієнтованої та ін.). Реалізація відповідно до даних технологій інтерактивних методів навчання (проблемних, ігрових, діалогових, опорних сигналів і конспектів і тощо.)			
3.2	Способи організації навчальної діяльності студентів: навчання динамічними парами, групами, взаємне рецензування, індивідуальна робота та ін.			
3.3	Пошуковий і дослідницький характер заняття: практичні, семінарські заняття дослідницького характеру, рішення проблемних задач, конструювання проєктів і ін.			
3.4	Організація самостійної роботи студентів: робота з книгою, документами та іншими джерелами; використання дидактичних матеріалів; складання планів, опорних схем, таблиць тощо			
3.5	Організація контрольної діяльності: відповідність прийомів контролю змісту знань, що перевіряються; об'єктивність оцінювання; розмаїття методичного інструментарію контрольної діяльності			

Блок № 4. Наочне і технічне оснащення навчального заняття				
4.1	Повнота використання необхідних засобів наочності і ТЗН			
4.2	Дидактично грамотне застосування даних засобів наочності і ТЗН: педагогічно обґрунтоване їхнє пред'явлення у визначені моменти лекції			
4.3	Використання сучасних ТЗН й ЕОМ			
Блок № 5. Характер спілкування з студентами				
5.1	Контакт викладача з студентами			
5.2	Використання елементів педагогіки співробітництва			
5.3	Уміння організувати навчальну діяльність і установити дисципліну			
5.4	Характеристика мовної діяльності викладача			
5.5	Темп заняття, його інтенсивність			
5.6	Зовнішнє сприйняття особистості викладача			
Блок № 6. Педагогічна ефективність заняття				
6.1	Рівень навчальних досягнень студентів			
6.2	Рівень розвитку особистісних якостей студентів (емоційної сфери: воля, емоційна комфортність; пізнавальної сфери: ЗУНи, мислення, сприйняття, пам'ять, увага; психомоторної сфери: сприйняття, пам'ять, увага; практичні уміння і навички, невербальна сфера, тактильна пам'ять)			
6.3	Наявність індивідуального стилю викладача в реалізації інноваційних технологій у педагогічній діяльності, педагогічних знахідок, розробці системи роботи з проблеми			
6.4	Рівень емоційної комфортності на занятті			
6.5	Рівень сформованості соціальної, комунікативної, полікультурної, інформаційної, самоосвітньої, творчої компетенцій як складової навчальної компетентності			
6.6	Ступінь реалізації оздоровчої функції утворення			
6.7	Виховні функції заняття			

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА АНАЛІЗУ ЗАНЯТТЯ

Ціль _____

Тема _____

Тип лекції _____

№	Критерії оцінювання	2 б	3 б	4 б	5 б
1	Уміння чіткої постановки цілей на уроці				
2	Наявність грамотного плану				
3	Реалізація наміченого (цілей і задач лекції) під час навчального процесу				
4	Забезпечення мотиваційного компонента лекції				
5	Добір змісту для розкриття теми, виділення основних ідей курсу				
6	Використання ТЗН, наочності				
7	Забезпечення методичного інструментарію				
8	Забезпечення середовища для вибору завдань				
9	Реалізація принципу інтеграції знань				
10	Морально-психологічна атмосфера на уроці				
11	Місце експерименту на уроці				
12	Виконання психогігієнічних вимог до лекції				
13	Оптимальна реалізація рефлексивно-оцінного компонента лекції				
14	Оптимальність, ступінь диференціації домашнього завдання				
15	Формування умінь самостійності				
16	Результативність лекції				
17	Якість самоаналізу педагогічної діяльності				
	Загальна кількість балів:				

Критерії оцінювання заняття: «2» — неприпустимий рівень; «3» — критичний рівень; «4» — припустимий рівень; «5» — оптимальний рівень.	Шкала оцінювання заняття: 81 – 85 б. – вища категорія; 77 – 80 б. – перша категорія; 73 – 76 б. – друга категорія; 69 – 72 б. – спеціаліст; 68 – 69 б. – вивчити проблему на засіданні м/о.
--	--

Додаток 10

**Технологія обробки результатів експертизи
педагогічної діяльності на основі кваліметричного підходу**

При вивченні педагогічної діяльності викладача пропонується наступний діагностичний інструментарій: анкети, технологічна карта аналізу заняття, кваліметрична модель педагогічної діяльності викладача. Для більш об'єктивної і якісної оцінки діяльності викладача з метою виявлення педагогічних знахідок і системи роботи педагога рекомендується скористатися методом експертної оцінки (оцінка заняття в педагогічній діяльності в цілому студентами, педагогами, адміністрацією, методистом, а також самооцінка викладача).

Так, аналізуючи результати анкетування всіх експертів, необхідно виділити компоненти діяльності викладача з високими показниками і порівняти їх.

Таким чином, можна визначити систему роботи викладача з реалізації якого-небудь етапу педагогічного процесу.

Результати даних досліджень можна узагальнити у вигляді діаграм, графіків, таблиць тощо

Дані кваліметричні моделі допоможуть мобільно, системно підійти до процесу виявлення ППД, а також спрогнозувати подальші шляхи дослідження.

Додаток 11

Зразок обробки результатів експертизи педагогічної діяльності (на основі кваліметричних моделей занять)

Оцінка педагогічної діяльності викладача на занятті на основі технологічної карти заняття (додаток 9) експерти №№ 1,2,3 — всього не менш 5 експертів)

№ n/n	П.І.Б. експер- та	Критерії оцінювання заняття					Сума балів	Рівень кваліфікації викладача,
		1	2	3	4...	17		
1.	Петров	5	5	3	4	5	82	Вища категорія
2.								
3.								
4.								
5.								
	Кількість ба- лів за кож- ним крите- рієм							

Додаток 12

Оцінка педагогічної діяльності викладача на основі кваліметричної моделі

№	П.І.Б. ек-	Блок 1		Блок 2...					Блок б			Сума
		№ критерію		№ критерію					№ критерію			
		1	2	1	2	3	4	5	1	2	б	
	Всього балів											

Зразок оформлення бібліографічного опису

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Монографії (один чи три автори)	Алфімов В. Н., Артемов Н. А. Діагностика творчої особистості. Книга для викладача. — Донецьк, 1993.—89с. Якиманская И. С. Личностно ориентированное обучение в современной школе. — М: Сентябрь, 1996. —96с.
Колективний автор	Библиотечно-библиографические знания – школьникам. — М., 1931. —110с.
Перекладні видання	Гроссе Е., Вайсмангель Х. Хімія для допитливих: Пер. с нім. — М.: Хімія, 1980. — 392 с.
Словники	Библиотечное дело: Терминологический словарь / Сост. И. М. Сулова, Л. Н. Уланова. — 2-е изд. — М.: Книга, 1986.-224с.
Складова частина книги	Васьков Ю. В. Теорія розвивального навчання Л. В. Занкова // Педагогічні теорії, технології, досвід. — Х.: Скорпіон, 2000. —З. 24-26.
Тези доповідей	Тесленко В. В. Розвиток творчого потенціалу педагогів і школярів Донеччини // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції у м. Донецьку 3 – 4 листопада 1999 року. – Донецьк: КІТІС, 1999.-С.4-15.
Складова частина журналу	Кремень В. Особистісно розвивальне навчання як науковий пріоритет // Рідна школа. —1998. – №11. – С. 53-57.
Дисертації	Луус Р.А. Исследование оборудования и т.д.: Дис.канд. техн. наук: 05.05.64. —М., 1982.—212с.